

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

Ro'yxatga olindi:
№ BD5110900-3.1
2017-yil «18»08

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi
2017-yil «24»08

PEDAGOGIKA NAZARIYASI VA TARIXI

FAN DASTURI

Bilim sohasi: 100000 – Gumanitar

Ta'lim sohasi: 110000 – Pedagogika

Ta'lim yo'nalishi: 5110900 – Pedagogika va psixologiya

TOSHKENT – 2017

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2017-yil 24"08dagi 603-sonli buyrug'ining 2-ilovasi bilan fan dasturi ro'yxati tasdiqlangan.

Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiglashiruvchi Kengashning 2017-yil 18"08dagi 4-sonli majlis bayonnomasi bilan ma'qullangan.

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universitetida ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

M.X.Umarova – TDPU "Pedagogika va umumiy psixologiya" kafedrası pedagogika fanlari nomzodi., dots.

Taqrizhilar:

Tayloqov N.I

Q.Niyoziy nomidagi O'zPFITI derektori p.f.d., prof.

Abduvaliyeva M. I.

Toshkent pedagogika kolleji kasb ta'limi bo'yicha direktor o'rinbosari, p.f.n.

Fan dasturi Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti o'quv-uslubiy kengashida tavsiya qilingan (2017-yil "22" "06" 11-sonli bayonnomma).

I. O'quv fanining dolzarbligi oily kasbiy ta'limdagi o'rni

Pedagogika va psixologiya yo'nalishini tamomlagan mutaxassislar pedagogika kollejlari pedagogika fanidan dars beradilar. Pedagogika kollejlari esa, boshlang'ich sinf o'qituvchisi, kuni uzaytirilgan guruh tarbiyachisi, tarbiyaviy ishlar etakchisi kabi ixtisosliklar bo'yicha mutaxassis tayyorlaydi. Bo'lajak mutaxassislarining nazariy pedagogik bilimlar bilan qurollantrishda mazkur fan alohida ahamiyatga ega.

"Pedagogika nazariyasi va tarixi" fani bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik fanlarning nazariy va tarixiy asoslariga doir bilimlar bilan qurollantrish hamda, pedagogik merosimizga to'g'ri munosabatda bo'lishga o'rgatish, ta'lim va tarbiya nazariyasi va amaliyoti, tarbiya va ta'lim uning rivojlanish jarayoni jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va har bir tarixiy bosqichda ilmiy bilimlar darajasi bilan bog'liqligi to'g'risida aniq tasavvur hosil qilishga asos bo'ladi.

II. O'quv fanining maqsadi va vazifalari

Fanni o'qitishdan maqsad - bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik fanlarning nazariy va tarixiy asoslariga doir bilimlar bilan qurollantrish.

Fanning vazifasi - ta'lim va tarbiya nazariyasi va amaliyoti, tarbiya va ta'lim uning rivojlanish jarayoni jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi va har bir tarixiy bosqichda ilmiy bilimlar darajasi bilan bog'liqligi to'g'risida aniq tasavvur hosil qilish.

"Pedagogika nazariyasi va tarixi" o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida. **Talaba:**

- ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari; ilmiy-nazariy asoslari, pedagogika nazariyasi tushunchasi, uning kategoriya va tamoyillari; o'quv jarayonini tashkil etishning metod va shakllariga qo'yilgan zamonaviy talablar; ta'lim oluvchilar shaxsi omillari, uning shakllanish taraqqiyoti; yagona o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etish va amalga oshirish; tarbiya jarayonining qonuniyatlarini va tamoyillari; ilg'or pedagogik texnologiya asoslari; pedagogik terminologiyani; pedagogika tarixi fani haqida to'liq **tasavvurga ega bo'lishi;**

- psixologik-pedagogik adabiyotlar bilan ishlash; zarur metodik yo'riqnomalarni tuzish; samarali pedagogik tadqiqotlar o'tkazish; ta'limning axborot texnologiyalaridan foydalana olish; sinf va guruh rahbarining ma'naviy-axloqiy, tarbiyaviy ishlarini; ijodiy, mahalla va ota-onalar bilan amaliy ishlar; jamoaning psixologik sharoitini va auditoriya bilan munosabatda individual, shaxsiy va yosh imkoniyatlarini hisobga olish, maorif va pedagogika tarixi kishilik jamiyatining taraqqiyoti tarixi bilan musharak o'rganish, o'z xalqi, ona yurti, vatani, millati, dini va madaniyati tarixi **haqidagi bilishi va ulardan foydalana olishi;**

- milliy g'oya va asosiy pedagogik qonuniyatlar hamda tamoyillarga asoslangan holda o'quv-tarbiya ishlarini o'tkazish; ta'limni tashkil etishning asosiy shakllarini amaliyotda qo'llash; ta'lim va tarbiya metodlari, vositalarini amaliyotda

qo'llash, aniq vaziyatlar uchun ularning qulay variantlarini tanlash; o'quv va tarbiya jarayonida o'quvchilar jamoasini samarali boshqarish; o'quvchilar xulqi va faoliyatini rag'batlash; pedagogik vaziyatlarni, ta'lim va tarbiya natijalarini tahlil etish, o'quvchilar va o'quvchilar jamoalarini o'rganish, ta'limda orqada qolish sabablarini aniqlash, maorif va pedagogika tarixi kishilik jamiyatining taraqqiyoti tarixi haqida ko'nikmalarga ega bo'lishi.

1. 2 Asosiy nazariy qisim (har ruzi mashg'ulotlari)

1-Modul. "Pedagogika nazariyasi va tarixi" fanining mazmuni va mohiyati. Pedagogika nazariyasi bo'limi.

1-semestr

1-Mavzu: Pedagogika nazariyasi fanining predmeti.

Pedagogika ijtimoiy fan sifatida. Pedagogikaning asosiy kategoriya va tushunchalari. Pedagogik fanlarning tuzilishi. Pedagogik fanlar tizimi. Ilmiy-pedagogik tadqiqot metodlariga tavsif.

2-Mavzu: Kadrlar tayyorlash milliy modeli. Pedagogik kasbning jamiyatdagi o'rni.

Kadrlar tayyorlash tizimi va uning asosiy qismlari: shaxs, davlat va jamiyat, uzluksiz ta'lim, fan, ishlab chiqarish. Demokratik jamiyatda pedagogik kasbi. O'qituvchi shaxsiga qo'yilgan talablar.

3-Mavzu: Shaxs kamoloti ijtimoiy-biologik hodisa, pedagogik jarayon obyekt va subyekti sifatida.

Shaxs haqida tushuncha. Shaxs rivojlanishi. Shaxs rivojlanishining omillari. Bola shaxsi tarbiya obyekt va subyekti sifatida. Shaxs faolligi.

4-Mavzu: Yaxlit pedagogik jarayon.

Pedagogik tizimlar va ularning shakllari haqida tushuncha. Ta'lim tizimlariga umumiy tavsif. Yaxlit pedagogik jarayonning mohiyati. Pedagogik jarayon yaxlit hodisa sifatida. Pedagogik jarayonni yaratish mantig'i va sharoitlari.

5-Mavzu: Didaktika ta'lim nazariyasi sifatida.

Ta'lim nazariyasi (didaktika) pedagogika-ning tarkibiy qismi sifatida. Didaktikaning maqsad va vazifalari.

6-Mavzu: Ta'lim jarayoni yagona tizim sifatida. Ta'lim qonuniyatlari va tamoyillari.

Ta'lim jarayoni mohiyati. O'rganish bilish faolligi shakli sifatida. O'qitish va o'rganish jarayonlari tavsifi, o'quv jarayonida ularning o'zaro bog'liqligi. Sharq va G'arb mutafakkirlarining gnoseologik g'oyalari ta'lim jarayoni asosi sifatida. O'quvchilarning bilish faoliyati va uning tuzilishi. Ta'lim tamoyillari va qonuniyatlari.

7-Mavzu: O'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi mazmuni.

Ilmiy-texnik jarayon va ta'lim mazmuni. Ta'lim mazmunini tashkil etish kontseptsiyasi. Akademik litsey va kasb-hunar kollejiining o'quv rejasi. O'quv dasturlari, darslik va o'quv qo'llanmalari tavsifi. Akademik litsey va kasb-hunar kollejiining davlat ta'lim standartlari.

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 йил, 6-сон, 70-модда.

10. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги – инсон манфаатларини таъминлаш тарқиқети ва халқ фаровончилигининг гарови. "Ўзбекистон", 2017.

11. Хасанбоев Ж, Тўракулов Х., Хайдаров М., Хасанбоева О. Педагогика фанидан изоҳли лугат. – Т., 2008.

12. Kaido'bekova A.S. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyotidan laboratoriya mashg'ulotlari. – Т., 2013.

13. Niyozov G', Axmedova M. Pedagogika tarixidan seminar mashg'ulotlari. – Т.: NOSHIR, 2011.

14. Мавнавият юлдузлари (Марказий Осиёлик машхур сиймолар, алломалар, адиблар). - Т., 1999.

15. Исмоилова З. Педагогикадан амалий машғулотлар. – Т., 2001.

16. Сластенин В.А., Исаев И. Ф., Шиянов Е. Н. Общая педагогика (Учебное пособие). – М., 2003.

17. Подласый И. П. Педагогика. В 2-х кн. (Учебное пособие). – М., 2003.

18. Латышина Д.И. История педагогики. (Учебное пособие). – М., 2003.

19. Principles of Learning and Teaching. Effective pedagogy. P – 12.

20. Leadership guide. Senior leaders, subject leaders and teachers in secondary schools. Pedagogy and Practice: Teaching and Learning in Secondary schools .

Status: Recommended Date of issue: 09-2004. Ref: DFES 0444-2004 GGuidance.

Izoh: Qo'shimcha adabiyotlar boshqa ilmiy kutubxonalarda mavjud.

Elektron ta'lim resurslari

1. www.tdpu.uz
2. www.pedagog.uz
3. www.Zijonet.uz
4. www.edu.uz
5. tdpu-INTERNET.Ped
6. www.nutq.intal.Uz

Izoh: qo'shimcha adabiyotlar boshqa axborot-resurs markazlarida mavjud.

28. Hadis ilmining paydo bo'lishi Al-Buxoriy, At-Termiziy asarlari.
29. Tasavvuf ilmining paydo bo'lishi.
30. Lomonosovning pedagogika fani rivolidagi xissasi.
31. Mirzakalon Ismoilning ilmiy-ijodiy faoliyati.
32. Tursunov Sodiqovning ijodiy merosi.
33. Toxir Malikning ijodiy merosi.
34. Oysha Hasanboyevaning pedagogika fani rivolidagi xissasi.
35. Abdulla Oripovning ijodiy merosi.
36. Komiljon Xoshimov pedagogika fani rivolidagi xissasi.
37. Oysha Torayevaning pedagogika fani rivolidagi xissasi.
38. O'zbekiston Respublikasi birinchi prezidenti I.A. Karimovning "Yuksak ma'naviyat engilmas kuch" asari.
39. Abdurauf Fitratning "Oila" asari.
40. Cho'pning ijodiy merosi.
41. Abdulla Qodiriy ijodiy merosining tarbiyaviy ahamiyati

V. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari Asosiy adabiyotlar.

1. M. Toxtahodjayevaning umumiy tahriri ostida. Pedagogika darslik. T.: O'zbekiston faylasuflari Milliy jamiyati, 2010.
2. Hoshimov K., Nishonova S. Pedagogika tarixi. Darslik. – T.: "A.Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi 2001.
3. Xoshimov K., Nişonova S., Inomova M., Xasanov P. Pedagogika tarixi. U'quv k'ull. – T.: U'kituvchi 1996.
4. Xoshimov K., S.O'chil. U'zbek pedagogikasi antologiyasi. U'quv k'ull. I-jild. – T.: U'kituvchi 1999.
5. Xoshimov K., S.O'chil. U'zbek pedagogikasi antologiyasi. U'quv k'ull. I-jild. – T.: U'kituvchi, 2010.
6. Ibragimov X.I., Abdullayeva Sh.A. Pedagogika nazariyasi. Darslik. – T.: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti, 2008.

Qo'shimcha adabiyotlar

7. Мирзиёев Ш.М. Танкидий тахлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – хар бир рахбар фаолиятининг кундалик коидаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 2016 йил якушлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президенти нутқи. // Халқ сўзи газетаси, 2017.16 январ, №11
8. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олийжаноб халқимиз билан бирга кураимиз. "Ўзбекистон", 2017.
9. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича харакалар стратегияси. Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармони.

8-Mavzu: Ta'lim metodlari va vositalari.

Ta'lim metodlari va usullari tushunchalari. Zamonaviy didaktikada ta'lim metodlari tasnifiga turlicha yondashuvlar. Sharq mutafakkirlari ta'lim metodlari haqida. Ta'lim metodlari samaradorligini oshirish yo'llari.

9-Mavzu: Ta'limni tashkil qilish shakllari va turlari. Dars - maktabda ta'limni tashkil qilishning asosiy shakli. O'rta maxsus va kasb-hunar ta'limida ta'limni tashkil etish shakllari.

Ta'lim turlari. Ta'limni tashkil qilish shakllari haqida tushuncha. Ta'limni tashkil qilishning an'anaviy sinf-dars shakli. Dars turlari va tuzilishi. Ta'limni tashkil qilishning no'an'anaviy shakllari: o'quv dialogi, munozara, didaktik o'yinlar, trening va boshq. Akademik litsey, kasb-hunar kollejlari ma'ruza va semi-nar. O'quv ishlarini tashkil qilishning darsdan va ta'lim muassasidan tashqari shakllari.

10-Mavzu: O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish.

Ta'lim olganlikni tashxis etishning mohiyati. O'quv jarayonida nazorat va hisobga olish funksiyalari. Ta'lim olganlikni natijalarini tekshirish va baholash tamoyillari. O'quv faoliyati natijalarini hisobga olish turlari, shakllari va metodlari. Bilim, ko'nikma va malakalarni baholash mezonlari.

II-Modul.

11-Mavzu: Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya qonuniyatlari va tamoyillari.

Tarbiya jarayonining mohiyati va ahamiyati. Tarbiya jarayonining tizimi va tuzilishi hamda uning qonuniyatlari. Tarbiya jarayoni mazmuni. Tarbiya tamoyillari.

12-Mavzu: Jamoa tarbiya obyekt va subyekti sifatida.

Jamoa tushunchasi. Bolalar jamoasining shakllantirishning mohiyati va tashkiliy asoslari. Bolalar jamoasining rivojlanish darajasi va bosqichlari. Bolalar jamoasi rivojining asosiy shart-sharoitlari.

13-Mavzu: Tarbiyaning umumiy metodlari.

Tarbiya metodlari mohiyati va uning tasnifi. Ijtimoiy ongni shakllantirish metodlari. Faoliyatni tashkil etish va ijtimoiy xulq-atvor me'yorlarini shakllantirish. Pedagogik rag'batlantirish metodlari va xulq-atvorni tuzatish. Tarbiyada nazorat, o'z-o'zini baholash va o'z-o'zini nazorat qilish metodlari.

14-Mavzu: Ilmiy dunyo qarashni shakllantirish. O'quvchilarning aqliy tarbiyasi.

Mustaqil fikrlash, ilmiy dunyoqarash va milliy g'oyani shakllantirish o'quv-tarbiya jarayonining tarkibiy qismlari. Aqliy tarbiya. Aqliy tarbiyaning maqsadi va mazmuni. Bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish – aqliy tarbiyaning asosi.

15-Mavzu: Fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy tarbiya.

Fuqarolik tarbiyasining maqsad va vazifalari. Fuqarolik tarbiyasi funksiyalari. O'quvchilarga fuqarolik tarbiyasini berish jarayonida Davlat ramzlari (Madhiya, Gerb, Bayroq)dan foydalanish. Vatandarvarlik va baynalmillalik tarbiyasi. Vatandarvarlik va baynalmillik – fuqarolik tarbiyasi asosi. Huquqiy

tarbiya. Yosh avlodning huquqiy madaniyati va ongini shakllantirish – fuqarolik tarbiyasining tarkibiy qismi.

16-Mavzu: Mehnat tarbiyasi. Iqtisodiy tarbiya.

Mehnat tarbiyasi maqsad va vazifalari. Sharq mutafakkirlari mehnat tarbiyasi haqida. Mehnat tarbiyasining mazmuni va metodlari. Iqtisodiy tarbiya mehnat tarbiyasining tarkibiy qismi sifatida.

17-Mavzu: Axloqiy tarbiya. Estetik tarbiya.

Axloq ijtimoiy ong ta'sir etish, va tarbiya shakli sifatida. Sharq mutafakkirlarining axloqiy qarashlari. Axloqiy tarbiyaning mohiyati va mazmuni. O'ltaviy hayotga axloqiy tayyorgarlik. Estetik tarbiyaning maqsad va vazifalari. Estetik tarbiyaning mazmuni, shakl va metodlari.

18-Mavzu: Ekologik tarbiya. Jismoniy tarbiya.

Ekologik tarbiyaning mohiyati va mazmuni. Ekologik tarbiyaning shakl va metodlari. O'quvchilarda ekologik tarbiyani shakllantirish. Jismoniy tarbiyaning maqsad va vazifalari. Jismoniy tarbiyaning mazmuni, shakl va metodlari.

III-Modul.

19-Mavzu: O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi. Ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy tamoyillari.

O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Uzlaksiz ta'lim tizimi, uning tarkibiy qismlari va darajasi. Ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy printsiplari.

20-Mavzu: Pedagogik menejment nazariyasi va amaliyoti.

Ta'lim muassasasi menejmenti haqida tushuncha. Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari haqidagi nizom. O'rta-maxsus, kasb-hunar ta'limini boshqarish. Ta'lim muassasasi Ustavi – rahbarlik va boshqaruv tizimini aniqlovchi hujjat.

21-Mavzu: Boshqaruvning nazariy asoslari.

Bosqaruv tushunchasi. Boshqaruv metodlari. Boshqaruvga doir qarorlar qabul qilish. Pedagogik tizim tavsifi.

22-Mavzu: Ta'lim muassasasining ichki boshqaruvi.

Ta'lim muassasasi faoliyatini rejalashtirish. Ta'lim muassasasida ichki nazoratni tashkil etish. Ta'lim sohasida attestatsiya.

23-Mavzu: Ta'lim muassasasida metodik ishlarni tashkil etish.

Talim jarayonini metodik boshqarish nazariyasi va amaliyoti. Ta'lim muassasasida ilg'or pedagogik tajribani o'rganish va undan foydalanish.

I-Modul. "Pedagogika nazariyasi va tarixi" fanining mazmuni va mohiyati.

Pedagogika tarixi bo'limi.

2-semestr

1-Mavzu: Pedagogika tarixi fani haqida. Fanning maqsadi va vazifalari.

Eng qadimgi yozma manbalarda ta'lim-tarbiya masalalari.

Eng qadimgi davrlardan VII asrgacha ta'lim-tarbiya va pedagogik fikrlar.

2-Mavzu: VII asrdan XIV asrning birinchi yarmifacha O'rta Osiyoda tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uhn tavsifiya etiladigan mavzular:

Talaba mustaqil ta'limni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

- darslik va o'quv qo'llanmalar boyiha fan boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'lyieha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- maxsus adabiyotlar bo'lyiha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlashi;
- masofaviy ta'lim.

Talabaga mustaqil ta'limning mavzulari beriladi, bu mavzular bo'lyiha egallanishi kerak bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar, muddati va topshirish shakli aytiladi. Ko'rsatilgan muddatda nazariy material konseпти, referat ko'riladi, test yoki savol-javob o'tkaziladi.

Tavsifiya etiladigan mustaqil ta'limning mavzulari.

1. Kadrlar tayyorlash milliy modeli va uning tarkibiy qismlari.

2. Demokratik jamiyada o'qituvchilik kasbi va unga qo'yiladigan talablar.

3. Pedagogikaning ilmiy tadqiqot metodlari.

4. Shaxs rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar.

5. Ta'lim mazmunini belgilab beruvchi me'yoriy-huquqiy hujjatlar.

6. Ta'lim metodlari tasnifi.

7. Ta'limni tashkil etishning zamonaviy shakllari.

8. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini baholashning reyting tizimi.

9. Bolalar jamoasining shakllanish darajalari va bosqichlari.

10. Tarbiyaning umumiy metodlari tasnifi.

11. Tarbiya turlari mazmuni, maqsad va vazifalari, shakl va metodlari.

12. Ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy tamoyillari.

13. Ta'lim muassasasini boshqarishga doir me'yoriy-huquqiy hujjatlar.

14. Eng qadimgi davrda yozuvning paydo bo'lishi.

15. Abdulla Avloniyning asarlaridagi pedagogik g'oyalari.

16. Sadridin Aynining ilmiy merosi tahlili.

17. T.N.Qori – Niyoziyning pedagogik qarashlari.

18. Robert Ouenning ijodiy faoliyati.

19. Adol'f Disterver ilmiy faoliyatini o'rganish.

20. Iqtisodiy rivojlangan mamlakatlarda ta'lim tizimi. (AQSH, Yaponiya, Janubiy Koreya va boshqalar).

21. L.N.Tolstoy asarlaridagi pedagogik g'oyalar tahlili.

22. I.G. Pestolottining pedagogik qarashlari tahlili.

23. Jon Lokk va Jan-Jak Russolarning ilmiy merosida pedagogik qarashlar tahlili.

24. Mirzaxonon Ismoliyning "Insoniylik qissasi" tahlili.

25. A.S.Makarenkoning pedagogik faoliyati.

26. Zahiriddin Muhammad Boburning pedagogik g'oyalari.

27. O'tkir Xoshimov ijodiy merosi.

38. G'arbiy Yevropa mamlakatlarida ta'lim-tarbiya.

39. Rus pedagog olimlarining g'oyalari. K.D. Ushinskiyning pedagogik merosi.
L.N. Tolstoy asarlaridagi pedagogik g'oyalar.

IV. Amaliy mashg'ulotlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

1. Pedagogika fan sifatida. Pedagogikaning ilmiy-tadqiqot metodlari.
2. Ta'lim jarayonining qonuniyatlari va tamoyillari.
3. Ta'lim mazmuni.
4. Ta'lim metodlari va vositalari.
5. Dars – ta'limni tashkil etishning asosiy shakli.
6. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish.
7. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi.
8. Jamoaning shaxs tarbiyasiga ta'siri. Guruh rahbarining tarbiyaviy ishi.
9. Pedagogika tarixi fani haqida. Eng qadimgi davrlardan VII asrgacha ta'lim-tarbiya va pedagogik fikrlar. Eng qadimgi yozma manbalarda ta'lim-tarbiya masalalari.
10. VII asrdan XIV asrning birinchi yarmigacha O'rta Osiyoda tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar. Islom dinining tarqalishi va uning ta'lim-tarbiyaga ta'siri. Musulmon maktablari va unda ta'lim-tarbiya mazmuni/
11. Sharq Uyg'onish davrida pedagogik fikrlarning rivojlanishi. Sharq uyg'onish davri va unda ta'lim-tarbiya masalalari haqida tushuncha hosil qilish.
12. XIV asrning ikkinchi yarmi va XVI asrda Movaraunnahrdada tarbiya va maktab. Jijimoiy hayotning ta'lim-tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar rivojiga ta'siri. So'fiylik ta'limotining ma'naviy hayotga ta'siri. Movaraunnahrdada Amir Temur tomonidan markazlashtirilgan davlat barpo etilishi va uning fan, madaniyat va ma'rifat rivojiga qo'shgan xissasi. Mirzo Ulug'bekning pedagogik g'oyalari va ma'rifatparvarlik xizmatlari. Ulug'bek davrida maktab islohoti. Zahiriddin Muhammad Boburning pedagogik fikrlari.
13. XIX asrning II yarmi – XX asr boshida Turkiston o'lkasida tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar.

XIX asrning II yarmida Turkistonda maktablar tizimi. Turkistonda jadidchilik harakati. Yangi usul maktablarining ochilishi.

14. Eng qadimgi davrlardan XIX asrning birinchi yarmida jahon pedagogika fanining rivojlanish tarixi.

Qadimgi Yunoniston, Qadimgi Rim davlatlarida maktab va tarbiya. Qadimgi Yunoniston faylasuflari tarbiya to'g'risida. Qadimgi Rimda pedagogik g'oyalar rivoji. G'arbiy Yevropada maktab va pedagogik fikrlar.

15. Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi va pedagogika fani rivoji. Jahon mamlakatlari ta'lim tizimi. Iqtisodiy rivojlangan davlatlar ta'lim tizimi. Ta'lim modellari. XX asr jahon ta'lim tizimidagi global tendentsiyalar. Xalqaro loyihalar va ta'lim dasturlari

Islom dinining tarqalishi va uning ta'lim-tarbiyaga ta'siri. Musulmon maktablari ba unda ta'lim-tarbiya mazmuni.

3-Mavzu: Sharq Uyg'onish davrida pedagogik fikrlarning rivojlanishi. Sharq uyg'onish davri va unda ta'lim-tarbiya masalalari haqida tushuncha hosil qilish.

4-Mavzu: XIV asrning ikkinchi yarmi va XVI asrda Movaraunnahrdada tarbiya va maktab.

Jijimoiy hayotning ta'lim-tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar rivojiga ta'siri. So'fiylik ta'limotining ma'naviy hayotga ta'siri. Movaraunnahrdada Amir Temur tomonidan markazlashtirilgan davlat barpo etilishi va uning fan, madaniyat va ma'rifat rivojiga qo'shgan xissasi. Mirzo Ulug'bekning pedagogik g'oyalari va ma'rifatparvarlik xizmatlari. Ulug'bek davrida maktab islohoti. Zahiriddin Muhammad Boburning pedagogik fikrlari.

5-Mavzu: XIV asrning ikkinchi yarmi va XVI asrda Movaraunnahrdada pedagogik fikrlar rivoji.

Alisher Navoiyning asarlarida tarbiya va insonparvarlik masalalari. Navoiyning maktab va madrasalar rivojiga qo'shgan xissasi. Navoiyning o'qituvchi (mudarris) to'g'risidagi fikrlari. Abdurahmon Jomiyning pedagogik qarashlari. Jaloliddin Davoniyning axloqiy qarashlari. "Axloqiy Jaloliy" asarining pedagogik fikrlar rivojidagi o'rni.

6-Mavzu: XVII asrdan XIX asrning birinchi yarmigacha tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar rivoji.

Buxoro amirligi, Qo'qon va Xiva xonliklarida ta'lim-tarbiya. Maktab va madrasalarda ta'lim mazmuni. Qizlar maktabi va unda ta'lim mazmuni. Munis Xorazmiyning "Savodi ta'lim" asari – husnixatga doir dastlabki qo'llanma sifatida. Muhammad Sodiq Qoshg'ariyning "Odob as-solihin" asari – yuksak ma'naviy-axloqiy sifatarni yorituvchi manba.

7-Mavzu: XIX asrning II yarmi – XX asr boshida Turkiston o'lkasida tarbiya, maktab va pedagogik fikrlar.

XIX asrning II yarmida Turkistonda maktablar tizimi. Chor Rossiyasining ta'lim siyosati. Turkistonda rus maktablarining ochilishi. Yerlik aholi uchun rus-tuzem maktablarining tashkil etilishi. Turkistonda jadidchilik harakati. Yangi usul maktablarining ochilishi. Mahmudxo'ja Behbudiy, Munavvar Qori, Abdulla Avloniy, Abduqodir Shakuriylarning yangi usul maktablarini tashkil etishdagi ma'rifatparvarlik xizmatlari.

8-Mavzu: 1917-1945 yillarda O'zbekistonda ta'lim tizimi va pedagogik fikrlar rivoji.

Xalq maorifi sohasida maktab darsliklari va o'quv qo'llanmalari yaratish, ta'lim-tarbiya jarayonini mustabid tuzum maqsadiga muvofiq tashkil etilishi va uning salbiy oqibatlari.

9-Mavzu: 1945-1990 yillarda O'zbekistonda ta'lim tizimi va pedagogika fani rivoji.

Xalq maorifi sohasida maktab darsliklari va o'quv qo'llanmalari yaratish, ta'lim-tarbiya jarayonini mustabid tuzum maqsadiga muvofiq tashkil etilishi va uning salbiy oqibatlari.

10-Mavzu: Mustaqil O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi. Mustaqillik yillarida pedagogik fikrlar rivoji.

Mustaqil O'zbekistonda ta'lim sohasida amalga oshirilgan islohotlar. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi" Respublikamizda ta'lim-tarbiyani tashkil etish va kadrlar tayyorlashning huquqiy asosi sifatida. Mustaqillik yillarida pedagogik fikrlar rivojining asosiy yo'nalishlari.

II-Modul.

11-Mavzu: Eng qadimgi davrlardan XIX asrning birinchi yarmida jahon pedagogika fanining rivojlanish tarixi.

Qadimgi Yunoniston, Qadimgi Rim davlatlarida maktab va tarbiya. Qadimgi Yunoniston faylasuflari tarbiya to'g'risida. Qadimgi Rimda pedagogik g'oyalar rivoji. G'arbiy Yevropada maktab va pedagogik fikrlar. Iogann Genrix Pestalotsiyning didaktika va boshlang'ich ta'lim metodikasiga qo'shgan xissasi. Adolf Distervergning rivojlantiruvchi ta'lim nazariyasi. Ya.A.Komenskiyning pedagogik nazariyasi.

12-Mavzu: XIX asrning II yarmi – XX asrdajahon pedagogika faning rivoji.

XIX asrning oxiri – XX asrda G'arbiy Yevropa, Rossiyada reformatorlik pedagogikasi va uning asosiy yo'nalishlari. L.N.Tolstoyning pedagogik qarashlari. K.D.Ushinskiy pedagogika fani va tarbiyaning ahamiyati to'g'risida. Ushinskiyning didaktik qarashlari va pedagogik merosi.

13-Mavzu: Hozirgi davrda jahon mamlakatlari ta'lim tizimi va pedagogika fani rivoji.

Jahon mamlakatlari ta'lim tizimi. Iqtisodiy rivojlangan davlatlar ta'lim tizimi. Ta'lim modellari. XX asr jahon ta'lim tizimidagi global tendentsiyalar. Xalqaro loyihalar va ta'lim dasturlari.

III. Seminar mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Seminar mashg'ulotlarida talabarlarda pedagogika nazariyasi va tarixiga doir bilim, ko'nikma va malakalar hosil qilinadi.

1. Pedagogika fan sifatida.
2. Shaxsning rivojlanishi, ijtimoiylashuvi va tarbiyasi.
3. Didaktika pedagogik ta'lim nazariyasi sifatida.
4. Ta'lim jarayoni qonuniyatlari va tamoyillari.
5. Ta'lim mazmuni.
6. Ta'lim metodlari va vositalari.

7. Ta'limni tashkil etish shakllari va turlari.
8. Ta'lim olganlikni tashxis etish.
9. Tarbiya jarayonining mohiyati va mazmuni. Tarbiya tamoyillari.
10. Jamoa tarbiya obyektini va subyektini sifatida.
11. Tarbiyaning umumiy metodlari.
12. O'quvchilarni falsafiy dunyoqarashga tayyorlash. O'quvchilarning aqliy tarbiyasi.
13. Shaxs madaniyatini shakllantirish tizimida fuqarolik tarbiyasi. Huquqiy madaniyatni shakllantirish.
14. Mehnat tarbiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirish.
15. Shaxsda axloqiy madaniyat asoslarini shakllantirish.
16. O'quvchilarda estetik madaniyatni shakllantirish.
17. O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish.
18. O'quvchilarda jismoniy madaniyatni shakllantirish.
19. O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimi. Ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari.
20. Pedagogik menejment nazariyasi va amaliyoti. Boshqaruvning nazariy asoslari.
21. Ta'lim muassasasining ichki boshqaruvi.
22. Ta'lim muassasasida metodik ishlarni tashkil etish.
23. Eng qadimgi davrlardan VII asrgacha ta'lim-tarbiya va pedagogik fikrlar. Eng qadimgi yozma manbalarda ta'lim-tarbiya masalalari.
24. VII asrdan IX asrgacha bo'lgan davrda maktab, tarbiya va pedagogik fikr taraqqiyoti.
25. Sharq uyg'unlash davri va unda ta'lim-tarbiya masalalari.
26. Sharq uyg'unlash davri qomusiy olimlari Ibn Sino, Beruniy asarlarida ta'lim-tarbiya.
27. Yusuf Xos Xojib va Kaykovus asarlarida ta'lim-tarbiya masalalarining yoritilishi.
28. XIV-XVI asrlarda fan va madaniyat, maorif taraqqiyoti. Temuriylar davrida ta'lim-tarbiya va pedagogik fikrlar taraqqiyoti.
29. Mirzo Ulug'bek va Zahiriddin Muhammad Boburning fan, madaniyat va ma'rifat taraqqiyotidagi xizmatlari.
30. Alisher Navoiy ta'lim-tarbiya to'g'risida.
31. Abdurahmon Jomiy va Jaloliddin Davoniyning ta'limiy-axloqiy qarashlari.
32. Jahon Otin Uvaysiy va uning qizlar maktabi. Muhammad Sodiq Qoshgariyning ilmiy ijodi.
33. XIX asr oxiri va XX asr boshlarida maktab va pedagogik fikr taraqqiyoti, jadidlar harakati.
34. Abdulla Avloniyning pedagogik faoliyati va ta'lim-tarbiya haqidagi qarashlari.
35. 1917-1945 yillarda O'zbekistonda maktab va pedagogika fani.
36. Mustaqillikgacha (1945-1990) bo'lgan yillarda O'zbekistonda maktab va pedagogika fanining taraqqiyoti.
37. Jahon pedagogik fani rivojlanishi tarixining bayoni.